

Ütközet a laktanyánál

Damjanich János (1804—1849) tábornok szobra a laktanya udvarán (Márton László alkotása)

Fazekas Árpád

Nyíregyháza mintegy 100 éve jelentős katonai városnak is számít. Az 1956-os forradalom idején városunkban két laktanya van: a Kállói út mentén fekvő, majdnem a városközpontban elterülő Damjanich laktanyának és a Szentmihályi úton lévő, a szovjetek által használt laktanyának volt kiemelt jelentősége.

1956. október 24-ről figyelemre méltó a nyíregyházi kórház 451/a/17724/1956 számú *boncgyezkönyvi adata*, amely szerint dél tájban behozták a sebészeti osztályra Nyikolaj Vasziljevics Hajcsenko 20 éves szovjet katonát, akít állítólag harcokci vagy tehergépkocsi nyomott meg. Súlyos mellkasi és hasi zúzódás, mellkasi vérömleny és a sok tünete között 2 órán belül meghalt. Jelentették a rendőrfőkapitányságnak.

Másnap, 1956. október 25-én a Damjanich laktanya (Pf. 8529) személyi állománya az MDP Központi Vezetőségéhez a következő táviratot küldte: „...mé-

lyen elítéljük az ellenforradalmi banda minden ténykedését... segítségünk személyi állománya egyöntetűen kész minden provokációt visszaverni.”

Az események azonban úgy alakultak, hogy a Damjanich laktanya parancsnokát, Hubicska Zoltán őrnagy „elvtársát” a következő napon (1956. okt. 26-án) már beválasztották a Nyíregyházi Ideiglenes Városi Munkástanács tagjai közé. E testület legelső rendelkezése az volt, hogy megszervezte az *önkéntes polgári őrséget*, a nyíregyházi *nemzetőrséget* (utóbbit a néphez átállt katonák és rendőrök bevonásával), *szesztilalmat* vezetett be és kötelezővé tette a lakosságnál lévő *fegyverek beszolgáltatását* a rendőrségre.

A Városi Munkástanács elnökének, Rácz István gimnáziumi tanárnak a vezetésével egy *diák-csoport* jelent meg még október 26-án délután a Damjanich laktanyánál és fegyvert követelt azért, hogy segítsenek a huligan elemeket elzavarni. A fegyverek kiadását azonban Barna János tisztt megtagadta. A tömegben lévő Tomasoovszky András ekkor egy *öttagú küldöttséggel* bement a parancsnoki irodába követelésüknek nyomatékot adva. Az egység parancsnoka Hubicska őrnagy valamint Puskás ÁVH szds. kijelentették, hogy nem adnak fegyvert, sem lőszert. Nem sok idő múlva Tomasoovszky András, a felkelők vezetője visszatért a laktanyához egy *tömeggel*, s most már a honvédség kivonulását (csatlakozását) is követelték. A fegyverek kiadását ekkor is megtagadták, azonban „a felizgatott tömeg kedélyének a csillapítására Hubicska őrgy. egy pár katonát kiküldött azzal a céllal, hogy *a tömeg vonuljon ki a laktanyából.*” Ugyancsak a Szilágyi László és társai elleni per ítéletéből ismert, hogy: „Majd későbbiek folyamán egy *újabb tömeg* ment a laktanyához fegyverköveteléssel, *gépkocsival* be akartak hatolni a laktanya kapuján. Hubicska Zoltán XVIII. r. vadlőtt azonban ekkor *tűzparancsot* adott ki, *a tömeg közé lőttek, majd pedig ködgránátot és könnyfakasztó gránátot dobott a tömegre*, a tömeg ezt követően a laktanyától elvonult.” Ekkor *21 sebesülés* történt, s közülük *6 súlyos sebesült* dr. Eisert Árpád sebész-főorvos osztályára került (e fontos adatok dr. Bodnár Ákos főorvos szíveségéből rendelkezésünkre állnak). Igazi tűzharc 1956. október 27-éről (szombatról) 28-ára (vasárnap) virradó éjjel zajlott le a Damjanich laktanyánál. Erről a

Megyei és Városi Munkástanács lapja, a Szabolcs-Szatmár Népe 1956. okt. 30-i (keddi) számának 2. oldalán beszámolt, ekként: „Számítalan rémhír kering a városban a szombat éjjel lezajlott tűzharcról. Ezzel kapcsolatban kértük a város és a megye lakosságának részére konkrét tájékoztatást a Városi Munkástanács tagjaitól, valamint a Damjanich laktanya tisztjeitől. A következőkben foglalhatjuk össze a szombatról vasárnapra virradó éjszaka lezajlott tűzharc történetét. A Damjanich laktanya honvédei szombaton a késő esti órákban *fegyvereztek le* egy oda érkező *vontatón tartózkodó csoportot*. Később ismét megjelent *két gépkocsi*, körülbelül 70 fővel. A honvédség ezeket is visszaindította. Éjfél körül a Kállói útnál riasztólövést adott le egy *ismeretlen személy*, akit ezután rakétával világítottak meg. Az illető lefektült, mire az ott lévő őrségek tüzet nyitottak. Közben egy *szovjet gépkocsi* érkezett oda, amelyikről azt hitték, hogy az előbbieket jöttek vissza a laktanya megtámadására, valamint fegyverek szerzése céljából. A gépkocsira különben *először* ismeretlen egyének nyitottak tüzet. A laktanyában elhelyezett honvédség nem látott tisztá képet, tüzelt a gépkocsira, s az egyik szovjet tisztt lábát vesztette, egy szovjet személy eltűnt. A szovjet gépkocsi teljesen tönkrement a tűzharc következtében. A laktanyában lévő magyar alakulattól is életét vesztette egy tisztt. *Több szovjet csoport* is kivonult a tűzharcra, azonban hamar megtudták annak okát, s elkerülték a beavatkozást.” Eddig az újsághír.

A tűzharc hevességét jelzi, hogy kórházi sebészeti osztályunk adatai szerint 1956. okt. 27-én *hét* és okt. 28-án *négy* súlyos sebesült került lótt sebbel felvételre. Az október 28-án felvettek között szerepel Pjotr Fedorovics Kosztyin 29 éves szovjet katona mindkét combjának lótt sebével és a j. combcsont törésével (sebészi ellátás után még aznap elszállították; nyilván ő vesztette el a lábát). Az életét vesztett magyar tisztt: *Csályi Ferenc* főhadnagy volt, aki 1956. okt. 27-én éjjel fejlövést kapott. Temetése október 31-én, hétfőn délben történt, a laktanyából ágyútalpon vitték a temetőbe, s dr. *Balogh Antal* katonaorvos mondott búcsúbeszédet. Az eredeti nyughelyéről csak 1957 őszén hozták előre a jelenlegi díszsírhelyre századosként.